

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

BS/59/2002

OPINIE O INTEGRACJI POLSKI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MARZEC 2002

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- W ostatnich kilku miesiącach bardzo wyraźnie wzrosło zainteresowanie Polaków tematyką dotyczącą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Obecnie 64% ankietowanych deklaruje zainteresowanie tą problematyką*. Wzrost ten nie idzie jednak w parze z poprawą poczucia poinformowania w tej kwestii. Nadal, podobnie jak w roku ubiegłym, ponad połowa respondentów (52%) twierdzi, że czuje się słabo poinformowana na ten temat, a tylko 8% uważa się za dobrze poinformowanych.
- W ciągu ostatniego roku pogorszyło się postrzeganie wzajemnych stosunków między Polską i Unią Europejską. Ich ocena jest obecnie najbardziej krytyczna od 1993 roku. Większość ankietowanych (59%) uważa, iż dotychczasowe relacje między Polską a Unią Europejską przynoszą więcej profitów państwom Piętnastki, blisko co piąty (19%) określa je jako obustronnie korzystne, a tylko nieliczni (5%) są przekonani, że zyskuje na nich przede wszystkim Polska.
- W ostatnim roku nieco wzrosło poparcie dla szybkiej integracji Polski z Unią Europejską. Nadal jednak 52% ankietowanych uważa, że Polska nie jest gospodarczo przygotowana na wejście do UE. Większość badanych (57%) uważa ponadto, że powinniśmy przystąpić do tej organizacji dopiero wtedy, kiedy będziemy mogli korzystać ze wszystkich możliwości, jakie stwarza członkostwo w niej.
- W ciągu ostatnich dwu lat przewidywania dotyczące skutków integracji w różnych dziedzinach życia niewiele się zmieniły. Największą odnotowaną zmianą jest bardzo wyraźny wzrost nadziei na zmniejszenie się bezrobocia po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Przed dwoma laty więcej osób spodziewało się zwiększenia liczby bezrobotnych, obecnie jest odwrotnie: 47% ankietowanych oczekuje spadku bezrobocia w Polsce po wejściu do UE, a o połowę mniej (23%) sądzi, że nastąpi jego wzrost.

Przewidywania dotyczące następstw wejścia Polski do Unii Europejskiej są jednym z najistotniejszych czynników kształtujących stosunek do integracji. Dlatego też począwszy od 1994 roku badamy opinie o konsekwencjach integracji dla różnych dziedzin życia - od jej skutków ekonomicznych aż do wpływu na stosunki międzyludzkie. Inne elementy mogące w mniejszym lub większym stopniu wpływać na postawy społeczne wobec tego procesu to m.in. postrzeganie dotychczasowych stosunków między Polską a państwami Piętnastki, ocena przygotowania polskiej gospodarki do integracji, poczucie poinformowania na ten temat. Wszystkie te kwestie były przedmiotem naszego sondażu¹.

ZAINTERESOWANIE INTEGRACJĄ

Blisko dwie trzecie Polaków (64%) wyraża zainteresowanie planowanym przystąpieniem naszego kraju do Unii Europejskiej, w tym co piąta osoba deklaruje, że bardzo interesuje się tą problematyką.

W ciągu ostatnich kilku miesięcy nastąpił bardzo wyraźny wzrost zainteresowania Polaków tematyką integracji - w ubiegłorocznych badaniach Instytutu Spraw Publicznych deklarowała je połowa ankietowanych. Na zwiększenie się zainteresowania sprawami integracji wpłynęło z pewnością zaawansowanie negocjacji akcesyjnych - podjęcie rokowań w kwestiach, które uchodzą za najistotniejsze: w sprawie obrotu ziemią i rolnictwa.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (141) przeprowadzono w dniach 1-4 lutego 2002 roku na liczącej 954 osoby reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Czy interesuje się Pan(i) planowanym przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	VI 2000*	V 2001*	II 2002
	w procentach		
Bardzo się interesuję	7	10	21
Trochę się interesuję	41	40	43
Niezbyt się interesuję	31	30	20
Zupełnie się nie interesuję	19	18	14
Trudno powiedzieć	2	2	1

* Dane ISP. W badaniach ISP pytanie o zainteresowanie zadawano w brzmieniu: „Czy interesuje się Pan(i) sprawami integracji, przystąpienia Polski do Unii Europejskiej?”

Zwiększenie w ostatnich kilku miesiącach społecznego zainteresowania sprawami integracji idzie w parze z odnotowanym w tym okresie wzrostem gotowości do udziału w referendum dotyczącym wejścia Polski do Unii Europejskiej. Im większe bowiem zainteresowanie sprawami integracji, tym częstsze i bardziej zdecydowane deklaracje uczestniczenia w referendum akcesyjnym.

Tabela 2

Czy interesuje się Pan(i) planowanym przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej czy też nie?*	Gdyby w najbliższą niedzielę odbywało się referendum w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, to czy wziął(ę)by Pan(i) w nim udział?				
	Na pewno tak	Raczej tak	Raczej nie	Na pewno nie	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Bardzo się interesuję	89	6	1	3	2
Trochę się interesuję	53	27	9	5	6
Niezbyt się interesuję	40	24	17	10	9
Zupełnie się nie interesuję	13	14	17	46	11
Trudno powiedzieć	11	16	11	38	24

Zainteresowanie problematyką integracji Polski z Unią Europejską wiąże się z interesowaniem się polityką w ogóle. Im bardziej uważnie śledzą badani wydarzenia polityczne, tym silniej wyrażają także zainteresowanie przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

Spośród cech społeczno-demograficznych na zainteresowanie sprawami integracji najsilniej wpływa wykształcenie. Problematyka ta bardzo interesuje 57% respondentów z wykształceniem wyższym i 8% - z podstawowym, natomiast w ogóle nie interesuje 6% badanych z wykształceniem wyższym i 29% z wykształceniem podstawowym.

POCZUCIE POINFORMOWANIA O INTEGRACJI

Aby integracja Polski z UE zakończyła się sukcesem, niezbędne jest nie tylko przekonanie Polaków, że warto wchodzić do tej organizacji, ale - co ważniejsze - przygotowanie społeczeństwa do członkostwa. Tymczasem zwiększeniu się społecznego zainteresowania sprawami integracji w ciągu ostatnich miesięcy nie towarzyszy poprawa poczucia poinformowania w tej kwestii. Nadal ponad połowa ankietowanych twierdzi, że czuje się słabo poinformowana na ten temat, a tylko 8% uważa się za dobrze poinformowanych.

Tabela 3

Czy czuje się Pan(i) dobrze poinformowany(a) na temat planowanej integracji Polski z Unią Europejską czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań				
	II '97	IX '98	III '01	VI '01	II '02
	w procentach				
Czuję się dobrze poinformowany(a) na ten temat	7	12	7	8	8
Czuję się średnio poinformowany(a) na ten temat	27	34	35	36	38
Czuję się słabo poinformowany(a) na ten temat	62	50	55	52	52
Trudno powiedzieć	5	4	2	4	2

Zainteresowanie integracją sprzyja aktywności w poszukiwaniu informacji i rozwijaniu wiedzy na ten temat. Zatem im większe zainteresowanie planowanym przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, tym lepsze poczucie poinformowania w tym względzie. Oznacza to, że osoby, które czują się słabo poinformowane w tej kwestii, po części są niedoinformowane niejako z własnego wyboru. Jednak tylko w przypadku połowy badanych deklarujących poczucie słabego poinformowania o integracji można powiedzieć, że jest ono spowodowane nieinteresowaniem się lub niewielkim zainteresowaniem tą tematyką.

Co druga osoba, która czuje się słabo poinformowana o integracji, czyli więcej niż co czwarty ankietowany, deklaruje, że interesuje się tą sprawą. Są to ludzie, którzy nie otrzymują wystarczającej wiedzy o integracji, mimo że oczekują tego.

Poczucie poinformowania o integracji wiąże się ze stosunkiem do niej. Wśród respondentów, którzy uważają się za dobrze i średnio poinformowanych o planowanym członkostwie w UE, proporcje jego zwolenników i przeciwników są zbliżone. Natomiast wśród badanych, oceniających stan swojego poinformowania na ten temat jako słaby, liczba osób popierających integrację jest wyraźnie niższa niż wśród określających go jako średni i dobry. Nie oznacza to jednak, że stosunkowo mniejsze poparcie dla integracji w tej grupie można tłumaczyć jedynie - a nawet głównie - większym sceptycyzmem wobec niej, ale przede wszystkim brakiem opinii w tej kwestii. A zatem lepsze poczucie poinformowania o integracji sprzyja nie tyle zmniejszeniu sprzeciwu wobec niej, ile przede wszystkim większej krystalizacji postaw wobec członkostwa w UE.

Tabela 4

Czy czuje się Pan(i) dobrze poinformowany(a) na temat planowanej integracji Polski z Unią Europejską czy też nie?	Stosunek do integracji		
	zwolennicy	przeciwnicy	niezdecydowani
	w procentach		
Czuję się dobrze poinformowany(a) na ten temat	68	23	9
Czuję się średnio poinformowany(a) na ten temat	67	20	13
Czuję się słabo poinformowany(a) na ten temat	43	29	29
Trudno powiedzieć	23	27	51

Poczucie poinformowania o integracji jest tym lepsze, im wyższe wykształcenie respondentów i większa miejscowość, w której mieszkają. Jednak we wszystkich analizowanych grupach, także tych stosunkowo najlepiej oceniających swoje poinformowanie o integracji, osoby w pełni zadowolone ze stanu swojej wiedzy na ten temat stanowią zdecydowaną mniejszość. Najgorzej oceniają go rolnicy i robotnicy niewykwalifikowani. Prawie trzy czwarte każdej z tych grup to osoby czujące się słabo poinformowane.

OCENA DOTYCHCZASOWYCH STOSUNKÓW MIĘDZY POLSKĄ A UE

W ciągu ostatniego roku pogorszyło się postrzeganie przez opinię publiczną wzajemnych stosunków między Polską i Unią Europejską. Coraz więcej osób uważa je za korzystne przede wszystkim dla państw Piętnastki. Ich ocena jest obecnie najbardziej krytyczna od momentu, kiedy zaczęliśmy badać tę kwestię, tzn. od 1993 roku.

Przekonanie, że dotychczasowe relacje między Polską a Unią Europejską przynoszą więcej profitów państwom Piętnastki, wyraża 59% ankietowanych. Blisko co piąty badany określa je jako obustronnie korzystne, a tylko nieliczni są przekonani, że zyskuje na nich przede wszystkim Polska.

Tabela 5

Jak Pan(i) ocenia dotychczasowe stosunki między Polską a Unią Europejską? Komu przynoszą one więcej korzyści?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	VII '93	III '94	V '95	V '96	VIII '97	VIII '98	V '99	XI '99	V '00	IX '00	III '01	II '02
	w procentach											
Państwom UE	41	38	31	19	28	39	39	47	44	50	54	59
Polsce	5	8	11	11	11	7	8	8	8	6	6	5
Jednakowo - Polsce i UE	27	26	33	46	35	30	30	27	29	26	25	19
Trudno powiedzieć	27	27	26	24	27	24	23	17	19	18	15	17

Najbardziej krytyczni w ocenach dotychczasowych stosunków Polski z Unią Europejską są rolnicy - aż 79% z nich uważa, że przynoszą one korzyści głównie państwom Piętnastki. Stosunkowo najlepiej oceniają je osoby z wykształceniem wyższym, ludzie młodzi - do 24 roku życia, a szczególnie uczniowie i studenci.

Postrzeganie dotychczasowych relacji Polski z Unią Europejską ma zasadniczy wpływ na stosunek do integracji. Wśród badanych sądzących, iż obie strony zyskują jednakowo lub że korzysta przede wszystkim Polska, jest ponad dwukrotnie więcej zwolenników integracji niż wśród osób uznających te stosunki za korzystne przede wszystkim dla państw Piętnastki.

Tabela 6

Jak Pan(i) ocenia dotychczasowe stosunki między Polską a Unią Europejską? Komu przynoszą one więcej korzyści?	Stosunek do integracji		
	zwolennicy	przeciwnicy	niezdecydowani
	w procentach		
Państwom UE	42	37	21
Polsce	92	5	3
Jednakowo - Polsce i UE	89	4	7
Trudno powiedzieć	39	15	45

POSTULATY DOTYCZĄCE TERMINU INTEGRACJI

W ostatnim roku wzrosło poparcie dla szybkiej integracji Polski z Unią Europejską. Blisko co trzeci badany (o 6 punktów procentowych więcej niż w czerwcu ubiegłego roku) uważa, że Polska powinna starać się jak najszybciej wejść do Unii, ponieważ członkostwo w tej organizacji uzdrowi naszą gospodarkę. Liczba zwolenników szybkiej integracji rozumianej jako warunek postępu modernizacji polskiej gospodarki jest największa od grudnia 1998 roku. Nadal jednak przeważają ankietowani (52%), którzy twierdzą, że Polska nie jest gospodarczo przygotowana na wejście do Unii Europejskiej.

Tabela 7

Czy Pana(i) zdaniem:	Wskazania respondentów według terminów badań									
	IV '97	VIII '97	XII '98	V '99	XI '99	V '00	IX '00	III '01	VI '01	II '02
	w procentach									
– Polska powinna najpierw naprawić, zmodernizować gospodarkę, a dopiero potem starać się o przyjęcie do UE	48	43	50	58	62	58	58	62	57	52
– Polska powinna starać się jak najszybciej wejść do UE, ponieważ członkostwo w Unii przyspieszy naprawę, modernizację gospodarczą Polski	40	39	34	26	27	29	27	27	26	32
Trudno powiedzieć	12	19	16	16	11	13	15	10	17	17

W ciągu ostatniego roku zwiększyła się również (z 13% do 19%) liczba zwolenników szybkiej integracji, nawet kosztem rezygnacji z części korzyści związanych z członkostwem w Unii Europejskiej. Niemniej jednak większość ankietowanych (57%), w tym także zwolenników integracji (61%), uważa, że Polska powinna przystąpić do tej organizacji dopiero wtedy, kiedy będzie mogła korzystać ze wszystkich możliwości, jakie stwarza członkostwo w niej.

Tabela 8

Czy, Pana(i) zdaniem, lepiej byłoby, gdyby Polska weszła do Unii Europejskiej:	Wskazania respondentów według terminów badań	
	V '01	II '02
	w procentach	
– tak szybko, jak to możliwe, nawet jeśli wymagać to będzie rezygnacji z części korzyści związanych z członkostwem w UE	13	19
– dopiero wtedy, kiedy kraj będzie korzystać ze wszystkich możliwości związanych z członkostwem w UE	63	57
Polska nie powinna w ogóle wchodzić do UE	14	13
Trudno powiedzieć	10	11

Wzrost liczby osób opowiadających się za jak najszybszym terminem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej jest efektem narastania obaw o kondycję polskiej gospodarki i możliwości jej rozwoju. W opinii części zwolenników integracji tylko wejście do Unii daje nadzieje na szybkie uzdrowienie polskiej gospodarki².

Warto dodać, że respondenci sprzeciwiający się integracji w większości nie deklarują się jako jej bezwarunkowi przeciwnicy. Ponad połowa z nich uważa, że Polska powinna wejść do UE, ale dopiero wówczas, gdy nasz kraj będzie korzystał ze wszystkich możliwości związanych z członkostwem w tej organizacji. Oznacza to, że nie kwestionują oni samej idei integracji, ale uważają, że oferowane Polsce warunki nie są wystarczająco korzystne dla naszego kraju.

Poglądy na temat tego, czy warto szybko wchodzić do Unii, są zróżnicowane przede wszystkim ze względu na wykształcenie badanych. Im jest ono wyższe, tym częstsze opinie

² Por. komunikat CBOS „Argumenty zwolenników i przeciwników integracji Polski z Unią Europejską”, luty 2002.

o potrzebie szybkiego dołączenia do tej organizacji. Przekonanie, że integracja przyspieszy modernizację polskiej gospodarki, wyraża niespełna co piąty ankietowany z wykształceniem podstawowym (18%) i ponad połowa (59%) z wykształceniem wyższym. Dla szybkiego wejścia do Unii Europejskiej gotowych byłoby zrezygnować z niektórych korzyści związanych z członkostwem w tej organizacji 12% badanych z wykształceniem podstawowym i 40% z wykształceniem wyższym. Do największych przeciwników szybkiej integracji należą rolnicy. Blisko dwie trzecie z nich (62%) uważa, że z wejściem do Unii Europejskiej należy poczekać do czasu poprawy stanu polskiej gospodarki, a prawie trzy czwarte sądzi, że powinno to nastąpić dopiero wtedy, kiedy Polska będzie mogła w pełni korzystać z możliwości, jakie daje integracja.

PRZEWIDYWANIA DOTYCZĄCE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH SKUTKÓW INTEGRACJI

Po blisko dwóch latach ponownie zapytaliśmy respondentów o ich ocenę skutków integracji dla różnych sfer życia w Polsce. W większości przypadków opinie na ten temat zmieniły się w tym czasie jedynie w niewielkim stopniu, ale zazwyczaj na korzyść.

Nieco osłabiło przekonanie, że integracja wpłynie korzystnie na stan polskiej gospodarki. Nadal jednak przeważają ankietowani (47%) spodziewający się poprawy sytuacji gospodarczej w Polsce po wejściu do Unii Europejskiej.

Opinie o pozytywnym wpływie integracji na stan polskiej gospodarki są tym częstsze, im badani są lepiej wykształceni i bardziej zadowoleni z własnych warunków materialnych. Najwięcej optymistów w tej kwestii jest wśród osób z wyższym wykształceniem (67%), osiągających stosunkowo najwyższe dochody *per capita* w rodzinie (64%), dobrze sytuowanych (63%) oraz ludzi młodych - do 24 roku życia (66%), szczególnie uczniów i studentów (69%). W grupach społeczno-zawodowych na ekonomiczne korzyści z integracji liczą przede wszystkim osoby pracujące na własny rachunek (63%) oraz kadra kierownicza i inteligencja (59%). Obawy o stan polskiej gospodarki przeważają wśród mieszkańców wsi (39% wskazań na niekorzystne następstwa), a szczególnie wśród rolników (58%).

Prognozy ekonomicznych skutków integracji są zróżnicowane w zależności od sektora gospodarki, choć już nie tak silnie jak w latach ubiegłych. W opinii społecznej, wejście Polski do Unii Europejskiej będzie korzystne przede wszystkim dla funkcjonowania przedsiębiorstw prywatnych (sądzi tak 42% ankietowanych). Optymizm w tej kwestii zmalał jednak w ciągu ostatnich dwóch lat i jest najmniejszy od momentu, kiedy zaczęliśmy badać opinie w tej sprawie.

Podzielone zdania mają respondenci na temat skutków integracji dla przedsiębiorstw państwowych. Niemal tyle samo osób spodziewa się, że będą one pozytywne (33%), co negatywne (35%). W przeciwieństwie do przewidywań dotyczących sytuacji przedsiębiorstw prywatnych, w ostatnich dwóch latach prognozy funkcjonowania zakładów państwowych nieco się poprawiły.

Podobnie jak w latach ubiegłych najwięcej obaw związanych z wejściem Polski do Unii Europejskiej budzi przyszłość indywidualnych gospodarstw rolnych. Dwukrotnie więcej badanych sądzi, iż rolnictwo straci (53%), niż że zyska na integracji (26%). Pomimo utrzymywania się niekorzystnych prognoz w tej kwestii, od maja 2000 roku liczba optymistów wzrosła o 7 punktów procentowych i o tyle samo spadła liczba pesymistów. Tym samym odwróciła się wieloletnia tendencja do pogarszania się społecznych prognoz skutków integracji dla rolnictwa.

Pesymizm w przewidywaniach dotyczących funkcjonowania gospodarstw rolnych po wejściu do Unii Europejskiej przeważa we wszystkich grupach społeczno-demograficznych poza osobami z wyższym wykształceniem. Niekorzystnych skutków integracji dla rolnictwa najczęściej spodziewają się sami rolnicy (82%).

Nieco polepszyły się przewidywania osób aktywnych zawodowo dotyczące sytuacji w ich miejscu pracy po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Przed blisko dwoma laty prognozy w tej kwestii były równie często optymistyczne jak pesymistyczne, obecnie badani częściej spodziewają się pozytywnego (27%) niż negatywnego (21%) wpływu integracji na sytuację w ich miejscu pracy. Nadal jednak ponad połowa osób aktywnych zawodowo nie przewiduje zmian z tym związanych lub nie potrafi określić ich kierunku.

Oczekiwanie korzyści z integracji dla zakładu pracy są tym częstsze, im badani są lepiej wykształceni. Jej pozytywnych skutków w miejscu pracy spodziewa się 42% respondentów z wykształceniem wyższym i tylko 11% z wykształceniem podstawowym. Obawy o przyszłość swoich miejsc pracy nieporównywalnie częściej niż inne grupy społeczne mają rolnicy. Większość z nich (59%) przewiduje, że wejście Polski do Unii Europejskiej wpłynie niekorzystnie na sytuację w ich gospodarstwie rolnym.

Tabela 9

Czy, Pana(i) zdaniem, połączenie, integracja Polski z Unią Europejską wpłynie raczej korzystnie czy raczej niekorzystnie na:	Raczej korzystnie							Raczej niekorzystnie							Nie będzie miało wpływu						
	VI '94	V '96	IV '97	IV '98	V '99	V '00	II '02	VI '94	V '96	IV '97	IV '98	V '99	V '00	II '02	VI '94	V '96	IV '97	IV '98	V '99	V '00	II '02
	w procentach																				
- stan polskiej gospodarki	-	-	-	57	51	50	47	-	-	-	23	28	28	30	-	-	-	4	5	6	4
- funkcjonowanie przedsiębiorstw prywatnych*	67	67	51	56	48	49	42	6	7	15	16	21	21	29	9	11	8	7	7	8	6
- funkcjonowanie przedsiębiorstw państwowych*	32	34	35	38	30	27	33	37	37	29	37	42	43	35	10	11	7	5	5	8	7
- funkcjonowanie indywidualnych gospodarstw rolnych w Polsce*	40	37	29	26	17	19	26	24	32	37	54	61	60	53	13	11	7	4	5	4	4
- sytuację w Pana(i) zakładzie pracy, gospodarstwie rolnym**	-	-	26	29	26	25	27	-	-	17	18	25	24	21	-	-	29	23	27	26	25

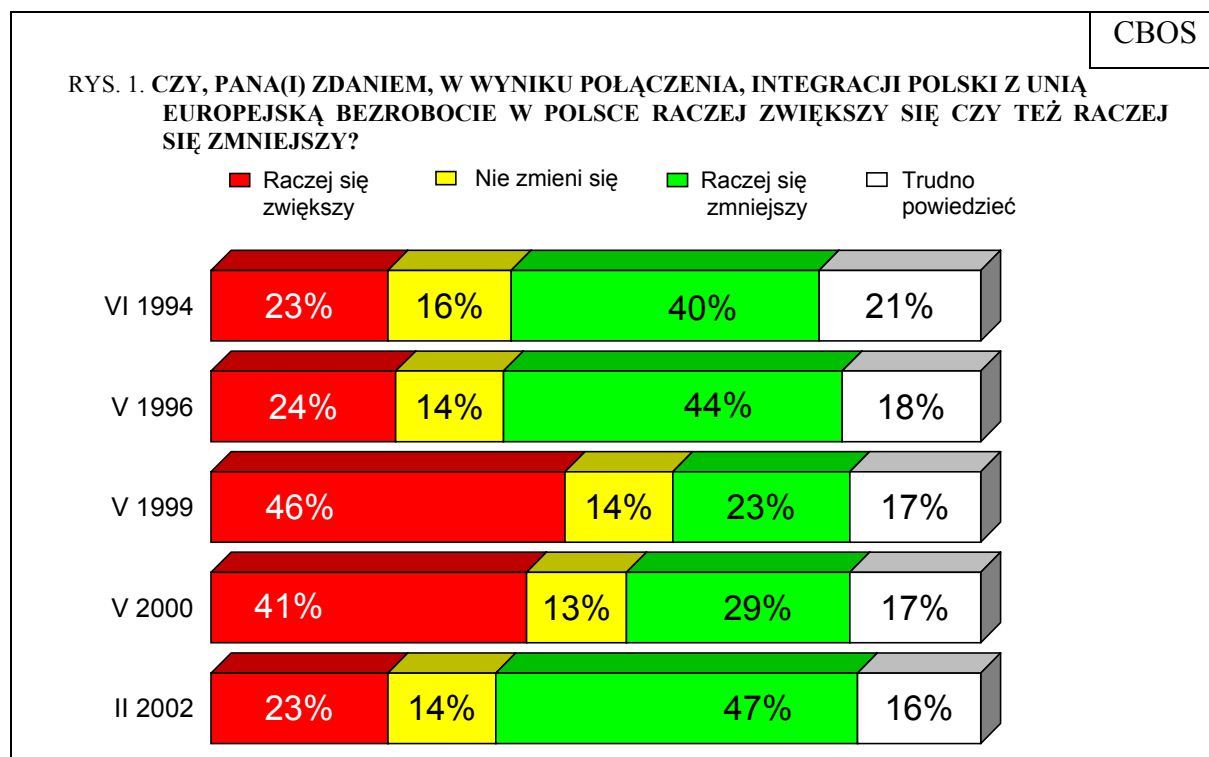
* W latach '94-'96 pytanie dotyczące tych sfer życia brzmiało: „Połączenie, integracja Polski z Unią Europejską może mieć wpływ na różne dziedziny życia w Polsce. Czy, Pana(i) zdaniem, przyczyni się ono raczej do rozwoju czy też raczej do upadku: państwowych przedsiębiorstw i zakładów, prywatnych przedsiębiorstw i zakładów, indywidualnych gospodarstw rolnych?”

** Dotyczy osób aktywnych zawodowo.

Pominięto „trudno powiedzieć”.

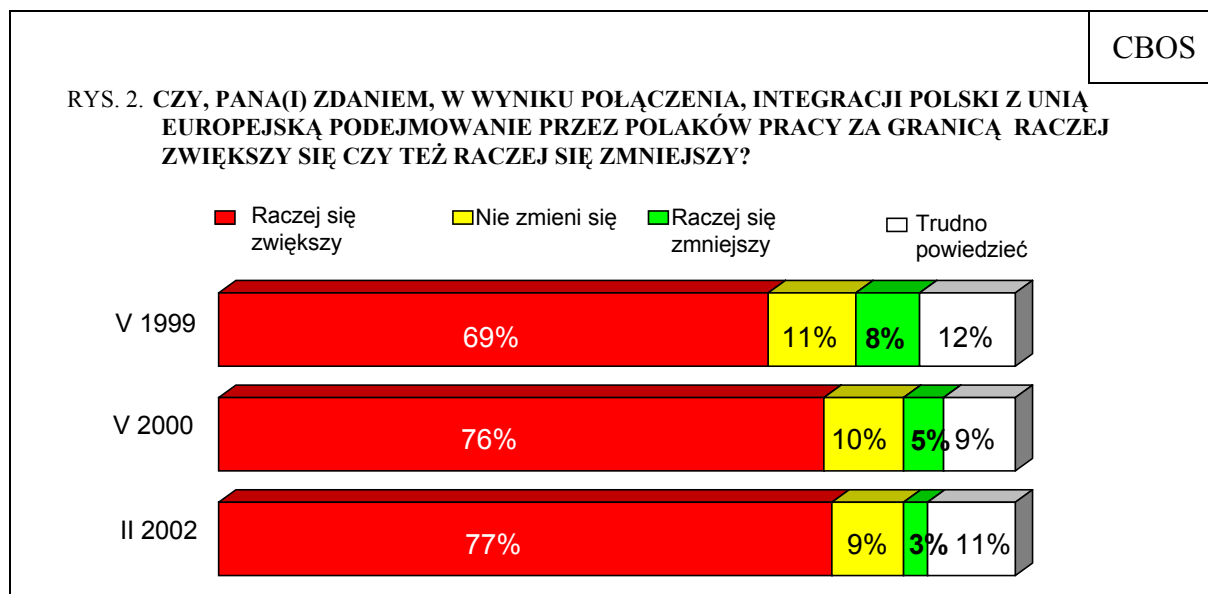
W ciągu ostatnich niespełna dwu lat ogromnie wzrosły nadzieje na zmniejszenie bezrobocia w Polsce po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Liczba osób spodziewających się, że w wyniku integracji nastąpi spadek bezrobocia, zwiększyła się aż o 18 punktów procentowych i o tyle samo zmalała liczba badanych prognozujących jego wzrost. O ile przed dwoma laty więcej osób spodziewało się zwiększenia bezrobocia, o tyle obecnie jest odwrotnie - blisko połowa ankietowanych (47%) oczekuje jego spadku. Nadzieje na

zmniejszenie bezrobocia w Polsce po wejściu do Unii Europejskiej są obecnie największe od momentu, kiedy zaczęliśmy badać opinie w tej kwestii.

Zwiększenie się liczby osób oczekujących poprawy sytuacji na rynku pracy po przystąpieniu do UE jest spowodowane, jak należy sądzić, wzrostem stopy bezrobocia w Polsce. W tej sytuacji można się spodziewać, że integracja będzie sprzyjać zatrudnianiu: z jednej strony - przez rozwój koniunktury gospodarczej w naszym kraju, z drugiej - przez poszerzenie rynku pracy. Jak wynika z analiz, nadzieje na zmniejszenie bezrobocia wiążą się w sposób istotny statystycznie z oczekiwaniem poprawy stanu gospodarki i przekonaniem, że po wejściu do Unii Polacy będą częściej podejmować pracę za granicą.

Jak ustalono podczas ubiegłorocznych negocjacji, Polska dopiero po kilku latach od momentu wstąpienia do Unii będzie mogła skorzystać z pełnej liberalizacji rynku pracy. Pomimo kilkuletniej perspektywy liberalizacji rynku pracy oczekiwanie, że w wyniku integracji zwiększy się podejmowanie przez Polaków pracy za granicą, jest równie częste jak przed dwoma laty - wyraża je ponad trzy czwarte ankietowanych.

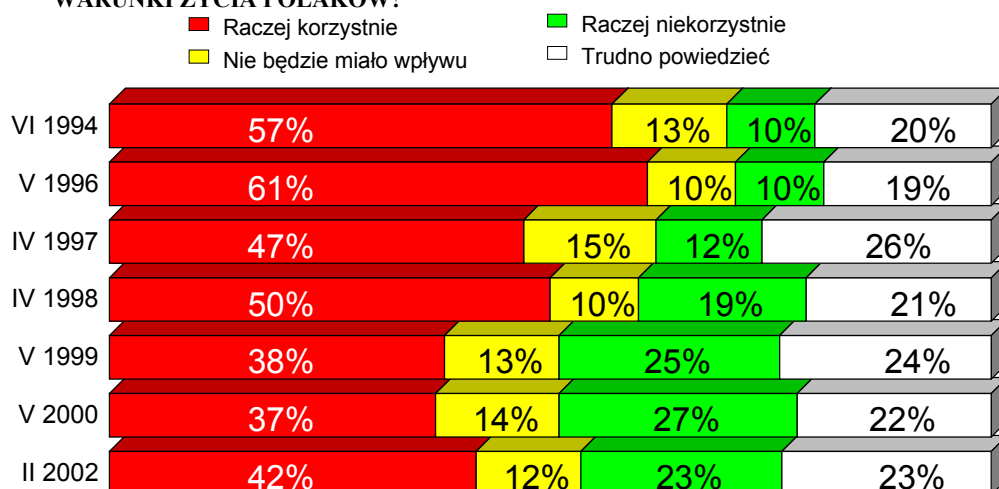

Przy założeniu, że przynajmniej część respondentów jest świadoma, iż Polacy nie od razu będą mogli swobodnie podejmować pracę w krajach UE, oznacza to, że myślą oni o skutkach integracji odczuwanych nie tylko w najbliższych kilku latach po uzyskaniu członkostwa w UE, ale także w dłuższym okresie; nie tylko dla siebie, ale również dla następnych pokoleń.

W ciągu ostatnich dwóch lat wzrosły nadzieje na poprawę materialnych warunków życia po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Obecnie niemal dwukrotnie więcej osób spodziewa się polepszenia (42%) niż pogorszenia (23%) poziomu życia w wyniku integracji.

Poprawy materialnego poziomu życia oczekują najczęściej osoby z wyższym wykształceniem (64%), badani osiągający najwyższe dochody *per capita* w rodzinie (54%) i zadowoleni z własnych warunków materialnych (55%). Optymistami w tym względzie stosunkowo najczęściej są ponadto ludzie młodzi - do 24 roku życia (53%), w tym szczególnie uczniowie i studenci (63%).

RYS. 3. CZY, PANA(I) ZDANIEM, POŁĄCZENIE, INTEGRACJA POLSKI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ WPLYNIE RACZEJ KORZYSTNIE CZY RACZEJ NIEKORZYSTNIE NA MATERIALNE WARUNKI ŻYCIA POLAKÓW?

PROGNOZY DOTYCZĄCE CYWILIZACYJNO-KULTUROWEGO WPLYWU INTEGRACJI

Poprawiły się, choć na ogół w niewielkim stopniu, przewidywania dotyczące szerszego cywilizacyjno-kulturowego wpływu integracji.

Podobnie jak w latach ubiegłych większość ankietowanych (63%) spodziewa się poprawy stanu środowiska naturalnego w Polsce po wejściu do Unii Europejskiej. Nieco więcej osób niż przed dwoma laty - mniej więcej co drugi badany - oczekuje, że integracja wpłynie korzystnie na stosunek Polaków do pracy, stan wiedzy i poziom wykształcenia oraz przestrzeganie prawa. Ponadto częściej niż przed dwoma laty badani liczą na umocnienie postaw proekonomicznych w społeczeństwie - wzrost przedsiębiorczości (58%) oraz zwiększenie się gospodarności i oszczędności (45%).

Pogorszyły się natomiast przewidywania dotyczące wpływu integracji na funkcjonowanie systemu politycznego w Polsce. Nadal jednak wyraźnie więcej jest osób oczekujących pozytywnych (36%) niż negatywnych (14%) skutków w tej sferze.

Tabela 10

Czy, Pana(i) zdaniem, połączenie, integracja Polski z Unią Europejską wpłynie raczej korzystnie czy raczej niekorzystnie na:	Raczej korzystnie							Raczej niekorzystnie							Nie będzie miało wpływu						
	VI '94	V '96	IV '97	IV '98	V '99	V '00	II '02	VI '94	V '96	IV '97	IV '98	V '99	V '00	II '02	VI '94	V '96	IV '97	IV '98	V '99	V '00	II '02
	w procentach																				
- stan środowiska naturalnego w Polsce	71	69	68	71	61	61	63	9	11	11	10	12	12	11	7	8	9	6	11	11	9
- przestrzeganie prawa	49	60	53	59	47	45	49	11	9	12	10	15	14	12	20	14	18	12	18	23	21
- stan wiedzy i poziom wykształcenia	56	68	-	58	48	47	51	7	5	-	12	15	12	12	19	13	-	14	18	24	22
- stosunek Polaków do pracy	71	74	55	58	52	46	52	3	4	8	11	13	11	11	14	12	20	15	20	28	22
- funkcjonowanie systemu politycz- nego w Polsce	-	-	-	51	37	41	36	-	-	-	11	16	14	14	-	-	-	15	19	21	22
- życie kulturalne Polaków	43	50	-	45	35	34	36	10	8	-	12	14	10	11	25	22	-	24	30	35	34
- trwałość polskiej rodziny	26	30	20	23	14	16	15	17	17	18	18	23	22	21	38	36	41	35	40	43	43
Pominięto „trudno powiedzieć”.																					

W opinii przeważającego odsetka ankietowanych, integracja nie wpłynie znacząco na dziedziny konstytutywne dla polskiej tożsamości narodowej - religijność i trwałość rodziny. Osoby, które spodziewają się zmian w tych sferach, najczęściej sądzą, że nastąpi osłabienie więzi rodzinnych i zmniejszenie się religijności. Warto przy tym podkreślić, że obawy o obniżenie religijności Polaków po wejściu naszego kraju do Unii Europejskiej są obecnie najsłabsze od momentu, kiedy zaczęliśmy badać tę problematykę.

Tak jak w dotychczasowych sondażach przeważają ankietowani nieprzewidujący również zmian w sferze stosunków międzyludzkich - wzajemnej życzliwości i tolerancji wobec innych. Osoby prognozujące zmiany w tej dziedzinie najczęściej spodziewają się zmniejszenia życzliwości i wzrostu tolerancji. Należy zaznaczyć, że w ostatnich dwóch latach opinie o skutkach integracji w dziedzinie stosunków międzyludzkich nieco się poprawiły - obecnie więcej osób niż w maju 2000 roku oczekuje zwiększenia się życzliwości i tolerancji.

Podobnie jak w latach ubiegłych znaczna grupa ankietowanych spodziewa się, że po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej nastąpi wzrost swobody obyczajów. Jednak coraz więcej osób sądzi, że i w tej sferze nie należy oczekiwać zmian.

Tabela 11

Czy, Pana(i) zdaniem, w wyniku połączenia, integracji Polski z Unią Europejską raczej zwiększy się czy też raczej się zmniejszy:	Raczej się zwiększy					Raczej się zmniejszy					Nie zmieni się				
	VI 1994	V 1996	V 1999	V 2000	II 2002	VI 1994	V 1996	V 1999	V 2000	II 2002	VI 1994	V 1996	V 1999	V 2000	II 2002
	w procentach														
- religijność Polaków	4	5	4	3	2	28	29	33	28	24	55	56	54	62	67
- życzliwość ludzi wobec siebie	17	22	12	10	13	20	19	30	24	19	48	44	46	57	57
- tolerancja wobec innych	31	32	24	24	28	13	15	23	16	15	39	37	40	48	45
- swoboda obyczajów	51	43	51	46	44	7	10	8	7	8	28	33	30	36	39
- gospodarność i oszczędność	66	66	50	42	45	3	5	9	8	8	17	17	25	35	33
- przedsiębiorczość Polaków	68	74	61	53	58	3	2	6	8	7	14	13	19	26	22
- przestępczość	42	43	57	55	40	16	22	10	15	19	23	18	15	16	24
Pominięto „trudno powiedzieć”.															

W ciągu ostatnich dwóch lat bardzo wyraźnie zmalały obawy dotyczące wzrostu przestępczości po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Jednak - mimo znacznego spadku liczby osób wyrażających niepokój z tym związany - nadal pesymiści (40%) wyraźnie przeważają nad optymistami (19%).

PROGNOZY DOTYCZĄCE SKUTKÓW WEJŚCIA POLSKI DO UE A STOSUNEK DO INTEGRACJI

Społeczne prognozy skutków wejścia Polski do Unii Europejskiej mają istotne znaczenie dla kształtowania się stosunku do integracji. Omówione przewidywania dotyczące następstw przystąpienia do wspólnoty europejskiej w różnych dziedzinach życia w niejednakowym stopniu kształtują społeczne nastawienie wobec tego procesu. Jak wynika z analiz, stosunek do integracji zdecydowanie najsilniej wiąże się z prognozami dotyczącymi stanu polskiej gospodarki i materialnych warunków życia Polaków po wejściu do Unii,

a w dalszej kolejności przede wszystkim z opiniami o wpływie tego procesu na funkcjonowanie indywidualnych gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw państwowych oraz na działanie systemu politycznego w Polsce. Społeczne poparcie dla integracji wiąże się zatem w głównej mierze z nadziejami na poprawę stanu polskiej gospodarki i jej różnych sektorów oraz z oczekiwaniami, że rozwój gospodarczy zaowocuje podniesieniem materialnego poziomu życia ludzi.

Tabela 12. Związek między stosunkiem do integracji a opiniami o skutkach integracji w różnych dziedzinach życia

Przewidywany wpływ integracji na następujące dziedziny:	Wartość Tau b Kendalla ³
– stan polskiej gospodarki	0,60
– materialne warunki życia Polaków	0,50
– funkcjonowanie indywidualnych gospodarstw rolnych w Polsce	0,39
– funkcjonowanie przedsiębiorstw państwowych	0,39
– funkcjonowanie systemu politycznego w Polsce	0,39
– stan wiedzy i poziom wykształcenia	0,36
– stosunek Polaków do pracy	0,36
– sytuacja w miejscu pracy, gospodarstwie rolnym respondenta	0,35
– funkcjonowanie przedsiębiorstw prywatnych	0,35
– życie kulturalne Polaków	0,34
– przestrzeganie prawa	0,31
– przedsiębiorczość Polaków	0,30
– bezrobocie Polaków	-0,30
– stan środowiska naturalnego w Polsce	0,28
– trwałość polskiej rodziny	0,26
– tolerancja wobec innych	0,25
– gospodarność i oszczędność	0,23
– życzliwość ludzi wobec siebie	0,21
– przestępczość	-0,17
– podejmowanie przez Polaków pracy za granicą	0,16
– swoboda obyczajów	0,10
– religijność Polaków	0,08

³ Im wyższa wartość współczynnika korelacji Tau b Kendalla, tym większa siła związku między stosunkiem do integracji a opiniami o jej skutkach w danej dziedzinie. Wszystkie korelacje są istotne na poziomie 0,01.

Wśród prognoz dotyczących szerszego cywilizacyjno-kulturowego wpływu integracji najistotniejsze znaczenie dla jej aprobaty, poza nadziejami na poprawę funkcjonowania systemu politycznego w Polsce, mają oczekiwania związane z podniesieniem poziomu wykształcenia i polepszeniem stosunku Polaków do pracy.

Zwraca uwagę fakt, że stosunek do integracji jest w stosunkowo małym stopniu określony przez przewidywania dotyczące podejmowania przez Polaków pracy za granicą po wstąpieniu do Unii. Zarówno przeciwnicy integracji, jak i jej zwolennicy w zdecydowanej większości spodziewają się wzrostu zatrudniania Polaków w krajach unijnych. Świadomość możliwości związanych z poszerzeniem rynku pracy jedynie w stosunkowo niewielkim stopniu sprzyja poparciu dla integracji, być może dlatego, iż większość Polaków nie zamierza ubiegać się o pracę w Unii, a więc przewiduje, że prawdopodobnie osobiście nie skorzysta z nowych rozwiązań.

Należy zauważyć, że stosunek do integracji jest najsłabiej związany z opiniami o jej wpływie na religijność Polaków. Należy to tłumaczyć nie tyle obojętnością społeczeństwa na następstwa integracji w tym wymiarze, ile brakiem poważniejszych obaw co do ewentualnych negatywnych zmian w tej sferze. Zarówno przeciwnicy, jak i zwolennicy integracji sądzą w większości, że wejście do Unii Europejskiej nie będzie miało istotnego wpływu na religijność Polaków.

Zaawansowanie negocjacji akcesyjnych, podejmowanie rozmów na tematy uznawane za najbardziej istotne przyczyniło się do bardzo wyraźnego wzrostu społecznego zainteresowania problematyką wejścia Polski do Unii Europejskiej. Jest to ważne z dwóch powodów. Po pierwsze dlatego, że zainteresowanie integracją, sprzyjając aktywności w poszukiwaniu informacji na ten temat, jest warunkiem dobrego przygotowania do członkostwa. Po wtóre zaś z tego powodu, że oznacza liczniejszy udział w referendum akcesyjnym. Niepokojące jest jednak, że pomimo wzrostu zainteresowania tematyką integracji

poczucie poinformowania w tej kwestii od kilku lat niemal się nie zmieniło. Ponad połowa Polaków, w tym także znaczna część tych, którzy integracją się interesują, ocenia jako słaby stan swojego poinformowania na ten temat.

Stosunek do integracji wiąże się przede wszystkim z opiniami dotyczącymi społeczno-gospodarczych skutków tego procesu. Aprobata zjednoczenia z Unią oparta jest zatem w głównej mierze na oczekiwaniu poprawy stanu polskiej gospodarki i podniesienia materialnego poziomu życia ludzi. W poprawę sytuacji gospodarczej w wyniku integracji wierzy prawie połowa Polaków. Ich zdaniem, na wejściu Polski do Unii zyskają przede wszystkim przedsiębiorstwa prywatne. Nadal duży niepokój budzi w tym kontekście sytuacja gospodarstw rolnych, jednak optymizm w opiniach o ich przyszłości jest nieco większy niż przed dwoma laty (być może m.in. za sprawą propozycji przyznania przynajmniej częściowych dopłat do produkcji rolnej). Poprawy materialnych warunków życia spodziewa się ponad dwie piąte ankietowanych, także nieco więcej niż dwa lata temu.

Sceptycyzm wobec integracji wynika z przekonania, że wchodząc do Unii Polska straci ekonomicznie, że nasza gospodarka jest jeszcze zbyt słaba, aby konkurować z gospodarkami innych krajów unijnych w warunkach wspólnego rynku i że - jak dotychczas - korzyści z wzajemnych relacji odnoszą przede wszystkim państwa Piętnastki.

Opracowała
Beata ROGUSKA

A N E K S

Tabela 1. Czy interesuje się Pan(i) planowanym przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej czy też nie? 1 - Bardzo się interesuję; 2 - Trochę się interesuję; 3 - Niezbyt się interesuję; 4 - Zupełnie się nie interesuję

	(%)					
	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	21	43	20	14	1	954
Płeć						
Mężczyźni	28	42	18	12	1	455
Kobiety	15	44	23	16	1	499
Wiek						
18-24 lat	20	50	19	11	1	147
25-34	19	49	19	12	1	172
35-44	27	43	17	12	2	182
45-54	22	43	26	8	0	179
55-64	21	41	16	22	1	133
65 lat i więcej	17	31	24	25	3	140
Miejsce zamieszkania						
Wieś	14	41	25	18	2	348
Miasto do 20 tys.	11	44	24	21	0	102
20-100 tys.	21	48	18	13	0	200
101-500 tys.	30	42	20	6	1	180
501 tys. i więcej mieszk.	37	42	9	12	0	124
Wykształcenie						
Podstawowe	8	35	25	29	2	248
Zasadnicze zawodowe	16	43	24	15	1	295
Średnie	26	53	17	4	0	321
Wyższe	57	30	6	6	0	91
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	37	46	10	6	0	53
Prac. umysł. niż. szczebla	36	44	14	6	1	87
Pracownicy fiz. - umysł.	16	45	28	10	1	91
Robotnicy wykwalifikowani	18	48	20	13	0	61
Robotnicy niewykwalifik.	0	75	16	9	0	27
Rolnicy	22	44	19	13	2	48
Pracujący na własny rach.	42	36	19	0	3	48
Bierni zawodowo						
Renciści	14	34	25	24	3	96
Emeryci	21	37	23	18	2	185
Uczniowie i studenci	23	48	21	8	0	71
Bezrobotni	14	46	18	22	0	144
Gospodynie domowe i inni	14	37	25	24	0	40
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	31	41	19	7	1	145
spółce właścicieli	25	45	24	6	0	54
prywatnych i państwa	23	51	16	8	1	188
sekt. prywat. poza rolnict.	22	40	23	14	2	60
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	11	48	19	21	1	116
300-399	11	43	29	14	4	81
400-599	20	37	26	17	0	165
600-800	19	43	24	14	0	148
Powyżej 800 zł	33	49	10	7	1	156
Ocena własnych war. mater.						
Złe	15	45	20	19	1	291
Średnie	20	40	24	15	1	431
Dobre	31	46	15	7	1	232
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	12	40	30	16	1	66
Raz w tygodniu	18	43	23	15	1	455
1-2 razy w miesiącu	25	44	17	14	0	171
Kilka razy w roku	24	45	16	13	2	178
W ogóle nie uczestniczy	34	39	14	13	0	83
Poglądy polityczne						
Lewica	31	43	17	9	1	310
Centrum	14	52	23	10	1	243
Prawica	28	48	17	8	0	180
Trudno powiedzieć	10	30	26	31	3	219

Tabela 2. Czy czuje się Pan(i) dobrze poinformowany(a) na temat planowanej integracji Polski z Unią Europejską, czy też nie? 1 - Czuje się dobrze poinformowany(a) na ten temat; 2 - Czuje się średnio poinformowany(a) na ten temat; 3 - Czuje się słabo poinformowany(a) na temat

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	8	38	52	2	954
Płeć					
Mężczyźni	10	41	49	1	455
Kobiety	6	36	56	2	499
Wiek					
18-24 lat	7	41	52	0	147
25-34	5	40	54	1	172
35-44	10	40	49	1	182
45-54	8	36	54	1	179
55-64	10	39	50	1	133
65 lat i więcej	5	34	55	6	140
Miejsce zamieszkania					
Wieś	2	30	64	3	348
Miasto do 20 tys.	9	38	52	1	102
20-100 tys.	9	42	48	1	200
101-500 tys.	11	39	49	0	180
501 tys. i więcej mieszk.	15	54	30	0	124
Wykształcenie					
Podstawowe	4	26	66	4	248
Zasadnicze zawodowe	7	36	56	2	295
Średnie	10	47	42	0	321
Wyższe	12	49	39	0	91
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	14	47	39	0	53
Prac. umysł. niż. szczebla	9	50	39	1	87
Pracownicy fiz.-umysł.	7	38	53	2	91
Robotnicy wykwalifikowani	13	40	48	0	61
Robotnicy niewykwalifik.	3	18	74	4	27
Rolnicy	0	26	72	2	48
Pracujący na własny rach.	7	37	55	0	48
Bierni zawodowo					
Renciści	7	34	55	4	96
Emeryci	7	39	51	3	185
Uczniowie i studenci	14	34	52	0	71
Bezrobotni	5	41	54	0	144
Gospodynie domowe i inni	3	31	63	2	40
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	15	40	44	1	145
społec. właścicieli					
prywatnych i państwa	9	40	48	4	54
sekt. prywat. poza rolnict.	6	42	51	1	188
prywatnym gosp. rolnym	0	25	74	2	60
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	7	33	59	2	116
300-399	4	37	57	3	81
400-599	8	32	59	1	165
600-800	9	43	47	1	148
Powyżej 800 zł	12	47	41	1	156
Ocena własnych war. mater.					
Złe	3	35	61	2	291
Średnie	7	40	51	2	431
Dobre	15	41	44	1	232
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	3	33	60	3	66
Raz w tygodniu	5	39	55	1	455
1-2 razy w miesiącu	11	34	54	2	171
Kilka razy w roku	11	40	49	1	178
W ogóle nie uczestniczy	14	47	38	2	83
Poglądy polityczne					
Lewica	11	42	46	0	310
Centrum	6	44	50	1	243
Prawica	8	37	53	2	180
Trudno powiedzieć	5	28	63	4	219

Tabela 3. Jak ocenia Pan(i) dotychczasowe stosunki między Polską a Unią Europejską?
Komu przynoszą one więcej korzyści? 1 - Państwu Unii Europejskiej;
2 - Polsce; 3 - Jednakowo - Polsce i Unii Europejskiej

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	59	5	19	16	953
Płeć					
Meżczyźni	66	5	20	10	455
Kobiety	54	5	19	23	498
Wiek					
18-24 lat	44	15	30	12	147
25-34	62	5	18	15	172
35-44	68	4	15	13	182
45-54	67	3	17	14	179
55-64	62	2	19	17	132
65 lat i więcej	49	1	20	30	140
Miejsce zamieszkania					
Wies	62	3	17	19	347
Miasto do 20 tys.	60	0	22	18	102
20-100 tys.	53	6	22	19	200
101-500 tys.	63	8	21	9	180
501 tys. i więcej mieszk.	57	9	19	16	124
Wykształcenie					
Podstawowe	53	3	20	24	247
Zasadnicze zawodowe	63	4	17	16	295
Średnie	64	6	18	13	321
Wyższe	50	11	30	9	91
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	69	7	14	10	53
Prac.umysł.niz.szczebła	59	4	28	9	87
Pracownicy fiz.-umysł.	64	4	19	13	91
Robotnicy wykwalifikowani	63	3	22	12	61
Robotnicy niewykwalifik.	68	0	21	12	27
Rolnicy	79	3	7	12	48
Pracujący na własny rach.	57	10	17	15	48
Bierni zawodowo					
Renciści	54	1	18	27	96
Emeryci	56	2	18	24	185
Uczniowie i studenci	36	25	26	13	71
Bezrobotni	67	1	19	12	143
Gospodynie domowe i inni	46	7	15	31	40
Pracuje w:					
inst. państw. publicznej	61	4	22	13	145
społce właścicieli					
prywatnych i państwa	64	0	16	19	54
sekt. pryw. poza rolnict.	62	7	21	11	188
prywatnym gosp. rolnym	76	1	9	15	60
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	58	4	25	12	116
300-399	71	0	17	12	81
400-599	60	2	16	22	165
600-800	61	0	15	15	148
Powyżej 800 zł	55	7	25	13	156
Ocena własnych war. mater.					
Złe	63	4	14	19	290
Średnie	58	3	21	17	431
Dobre	57	9	22	13	232
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	52	6	12	30	66
Raz w tygodniu	61	4	19	17	454
1-2 razy w miesiącu	62	6	18	14	171
Kilka razy w roku	57	5	23	15	178
W ogóle nie uczestniczy	58	10	19	13	83
Poglądy polityczne					
Lewica	56	7	22	15	310
Centrum	65	3	21	11	243
Prawica	60	8	21	12	180
Trudno powiedzieć	58	2	12	29	218

Tabela 4. Czy, Pana(i) zdaniem:
1 - Polska powinna najpierw naprawić, zmodernizować gospodarkę,
a dopiero potem starać się o przyjęcie do Unii Europejskiej;
2 - Polska powinna starać się jak najszybciej wejść do Unii Europejskiej, ponieważ członkostwo w Unii przyspieszy naprawę, modernizację gospodarki Polski

	1	2	(%) Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	52	32	17	947
Płeć				
Mężczyźni	52	35	13	453
Kobiety	52	28	20	494
Wiek				
18-24 lat	50	34	16	143
25-34	55	31	14	171
35-44	50	36	14	182
45-54	51	37	12	179
55-64	60	24	17	131
65 lat i więcej	45	25	29	140
Miejsce zamieszkania				
Wies	56	23	21	345
Miasto do 20 tys.	62	21	16	102
20-100 tys.	49	35	16	198
101-500 tys.	50	39	11	178
501 tys. i więcej mieszk.	39	47	14	124
Wykształcenie				
Podstawowe	55	18	26	244
Zasadnicze zawodowe	56	25	18	205
Średnie	49	29	11	317
Wyższe	36	59	5	91
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	34	59	7	53
Prac. umysł. niż. szczebla	52	38	10	85
Pracownicy fiz.- umysł.	58	25	16	89
Robotnicy wykwalifikowani	47	30	23	61
Robotnicy niewykwalifik.	62	21	17	27
Rolnicy	62	20	18	48
Pracujący na własny rach.	45	45	10	48
Bierni zawodowo				
Rencisci	46	31	23	96
Emeryci	52	27	21	184
Uczniowie i studenci	41	47	12	68
Bezrobotni	65	23	12	143
Gospodynie domowe i inni	37	29	34	40
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	48	41	11	143
społce właścicieli				
prywatnych i państwa	42	41	17	54
sekt. pryw. poza rolnict.	52	32	15	186
prywatnym gosp. rolnym	63	17	19	60
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	52	31	17	116
300-399	61	26	13	81
400-599	55	29	16	165
600-800	55	29	16	148
Powyżej 800 zł	44	47	10	156
Ocena własnych war. mater.				
Złe	54	25	21	288
Średnie	53	30	17	429
Dobre	46	42	12	230
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	57	15	28	66
Raz w tygodniu	54	29	17	451
1-2 razy w miesiącu	50	37	14	169
Kilka razy w roku	47	35	18	178
W ogóle nie uczestniczy	47	43	10	83
Poglądy polityczne				
Lewica	48	43	9	307
Centrum	57	29	14	243
Prawica	51	38	10	180
Trudno powiedzieć	52	12	36	213

Tabela 5. Czy, Pana(i) zdaniem, integracja, połączenie Polski z Unią Europejską wpłynie raczej korzystnie czy raczej niekorzystnie na stan polskiej gospodarki?

(%)

	Raczej korzystnie	Raczej niekorzystnie	Nie będzie miało wpływu	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	47	30	4	19	953
Płeć					
Mężczyźni	49	33	4	13	455
Kobiety	44	28	4	24	498
Wiek					
18-24 lat	66	17	5	12	147
25-34	46	36	5	14	172
35-44	45	34	3	18	182
45-54	45	31	4	20	179
55-64	44	33	3	20	132
65 lat i więcej	34	31	4	31	140
Miejsce zamieszkania					
Wieś	35	39	2	24	347
Miasto do 20 tys.	40	34	4	21	102
20-100 tys.	53	24	5	17	200
101-500 tys.	59	23	4	13	180
501 tys. i więcej mieszk.	54	25	6	16	124
Wykształcenie					
Podstawowe	33	35	5	27	247
Zasadnicze zawodowe	40	35	3	21	295
Średnie	57	25	4	13	321
Wyższe	67	22	4	8	91
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	59	24	4	12	53
Prac. umysł. niż. szczebla	56	25	4	15	87
Pracownicy fiz.-umysł.	50	36	1	13	91
Robotnicy wykwalifikowani	41	31	2	26	61
Robotnicy niewykwalifik.	32	48	0	20	27
Rolnicy	17	58	11	13	48
Pracujący na własny rach.	63	14	0	23	48
Bierni zawodowo					
Renciści	38	33	3	26	96
Emeryci	45	28	3	24	185
Uczniowie i studenci	69	14	10	6	71
Bezrobotni	42	35	6	17	143
Gospodynie domowe i inni	44	23	4	29	40
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	49	30	5	15	145
społec. właścicieli					
prywatnych i państwa	51	30	0	19	54
sekt. prywat. poza rolnict.	52	28	1	19	188
prywatnym gosp. rolnym	23	57	9	11	60
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	44	35	4	17	116
300-399	44	34	5	17	81
400-599	40	30	2	28	165
600-800	47	25	2	25	148
Powyżej 800 zł	64	22	5	9	156
Ocena własnych war. mater.					
Złe	38	37	4	21	290
Średnie	44	30	5	21	431
Dobre	63	22	3	12	232
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	31	31	9	30	66
Raz w tygodniu	44	32	3	21	454
1-2 razy w miesiącu	51	31	6	13	171
Kilka razy w roku	51	28	4	17	178
W ogóle nie uczestniczy	54	29	1	15	83
Poglądy polityczne					
Lewica	59	25	2	14	310
Centrum	44	37	8	11	243
Prawica	56	27	3	15	180
Trudno powiedzieć	25	34	4	37	218

Tabela 6. Czy, Pana(i) zdaniem, integracja, połączenie Polski z Unią Europejską wpłynie raczej korzystnie czy raczej niekorzystnie na funkcjonowanie indywidualnych gospodarstw rolnych w Polsce?

(%)

	Raczej korzystnie	Raczej niekorzystnie	Nie będzie miało wpływu	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	26	53	4	17	953
Płeć					
Mężczyźni	26	59	4	11	455
Kobiety	25	49	4	22	498
Wiek					
18-24 lat	30	48	6	16	147
25-34	26	58	3	13	172
35-44	23	57	4	15	182
45-54	26	59	3	12	179
55-64	31	47	3	19	131
65 lat i więcej	18	48	4	30	140
Miejsce zamieszkania					
Wieś	18	62	2	18	347
Miasto do 20 tys.	24	59	2	16	102
20-100 tys.	25	47	7	21	200
101-500 tys.	35	47	4	13	180
501 tys. i więcej mieszk.	34	45	4	17	124
Wykształcenie					
Podstawowe	18	56	2	24	246
Zasadnicze zawodowe	26	54	6	14	295
Średnie	26	54	4	17	321
Wyższe	47	40	3	10	91
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	39	46	2	14	53
Prac. umysł. niż. szczebla	27	55	2	15	87
Pracownicy fiz.-umysł.	21	58	3	18	91
Robotnicy wykwalifikowani	30	55	2	13	61
Robotnicy niewykwalifik.	22	61	5	12	27
Rolnicy	8	82	2	8	48
Pracujący na własny rach.	33	58	6	3	48
Bierni zawodowo					
Renciści	17	59	2	22	96
Emeryci	30	41	5	24	184
Uczniowie i studenci	41	43	4	13	71
Bezrobotni	18	59	8	15	143
Gospodynie domowe i inni	24	44	0	32	40
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	29	54	2	15	145
społec. właścicieli					
prywatnych i państwa	28	57	2	12	54
sekt. prywat. poza rolnict.	28	56	3	13	188
prywatnym gosp. rolnym	9	83	2	6	60
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	25	54	6	15	116
300-399	27	56	2	15	81
400-599	25	56	4	15	165
600-800	27	51	6	17	148
Powyżej 800 zł	37	43	2	18	156
Ocena własnych war. mater.					
Złe	23	56	4	18	290
Średnie	24	56	3	17	431
Dobre	33	45	5	17	232
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	18	50	0	33	66
Raz w tygodniu	23	56	2	19	454
1-2 razy w miesiącu	25	55	7	13	171
Kilka razy w roku	30	49	6	15	178
W ogóle nie uczestniczy	37	51	5	8	83
Poglądy polityczne					
Lewica	36	46	3	14	310
Centrum	24	60	4	11	243
Prawica	28	55	5	13	180
Trudno powiedzieć	11	56	3	30	217

Tabela 7. Czy, Pana(i) zdaniem, integracja, połączenie Polski z Unią Europejską wpłynie raczej korzystnie czy raczej niekorzystnie na **sytuację w Pana(i) zakładzie pracy, gospodarstwie rolnym?**

(%)

	Raczej korzystnie	Raczej niekorzystnie	Nie będzie miało wpływu	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	27	21	25	28	478
Płeć					
Mężczyźni	30	24	22	24	244
Kobiety	23	17	28	32	234
Wiek					
18-24 lat	30	16	16	38	45
25-34	34	18	24	24	125
35-44	27	21	24	29	134
45-54	24	27	31	18	123
55-64	13	13	28	46	32
65 lat i więcej	19	13	0	67	19
Miejsce zamieszkania					
Wieś	21	29	18	32	181
Miasto do 20 tys.	29	12	29	31	51
20-100 tys.	28	16	27	29	89
101-500 tys.	29	19	26	26	86
501 tys. i więcej mieszk.	35	12	34	18	71
Wykształcenie					
Podstawowe	11	30	15	44	78
Zasadnicze zawodowe	24	30	16	30	161
Średnie	30	14	33	23	172
Wyższe	42	3	36	18	66
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	44	4	27	25	53
Prac. umysł. niż. szczebla	32	15	42	11	87
Pracownicy fiz.-umysł.	30	15	28	27	91
Robotnicy wykwalifikowani	25	27	13	35	60
Robotnicy niewykwalifik.	24	12	33	31	27
Rolnicy	13	59	14	15	47
Pracujący na własny rach.	23	27	19	31	43
Bierni zawodowo					
Renciści	13	21	11	56	14
Emeryci	16	11	10	63	23
Uczniowie i studenci	27	0	17	56	5
Bezrobotni	20	14	31	35	16
Gospodynie domowe i inni	0	26	0	74	7
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	35	14	29	22	140
społec. właścicieli					
prywatnych i państwa	35	16	24	25	54
sekt. prywat. poza rolnict.	26	20	27	27	181
prywatnym gosp. rolnym	12	53	14	21	54
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	28	24	19	29	45
300-399	26	18	21	35	44
400-599	28	16	18	38	88
600-800	22	19	30	28	66
Powyżej 800 zł	42	12	31	15	96
Ocena własnych war. mater.					
Złe	19	28	19	34	119
Średnie	29	18	27	26	229
Dobre	30	18	25	27	130
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	30	2	13	55	22
Raz w tygodniu	25	20	28	26	236
1-2 razy w miesiącu	33	29	13	25	81
Kilka razy w roku	24	24	22	30	101
W ogóle nie uczestniczy	26	6	40	28	38
Poglądy polityczne					
Lewica	39	13	27	21	153
Centrum	33	25	24	18	127
Prawica	20	25	30	25	85
Trudno powiedzieć	9	22	19	49	111

Tabela 8. Czy, Pana(i) zdaniem, w wyniku połączenia, integracji Polski z Unią
bezrobocie w Polsce raczej zwiększy się, raczej zmniejszy się,
czy też integracja nie będzie miała na to wpływu?

(%)

	Raczej zwiększy się	Raczej zmniejszy się	Nie będzie miała wpływu	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	23	47	14	16	953
Płeć					
Mężczyźni	24	49	16	10	455
Kobiety	22	45	11	21	498
Wiek					
18-24 lat	18	57	13	12	147
25-34	27	51	9	13	172
35-44	30	40	15	15	182
45-54	21	43	21	16	179
55-64	23	52	13	12	131
65 lat i więcej	19	43	10	28	140
Miejsce zamieszkania					
Wieś	27	42	13	19	347
Miasto do 20 tys.	31	39	14	16	102
20-100 tys.	16	49	17	18	200
101-500 tys.	22	53	15	11	180
501 tys. i więcej mieszk.	21	57	9	13	124
Wykształcenie					
Podstawowe	25	37	14	23	246
Zasadnicze zawodowe	26	44	15	16	295
Średnie	20	53	14	13	321
Wyższe	20	64	10	7	91
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	21	57	11	11	53
Prac. umysł. niż. szczebla	31	52	8	8	87
Pracownicy fiz.-umysł.	21	47	16	17	91
Robotnicy wykwalifikowani	26	44	15	15	61
Robotnicy niewykwalifik.	40	44	12	4	27
Rolnicy	20	44	17	19	48
Pracujący na własny rach.	22	36	31	11	48
Bierni zawodowo					
Renciści	21	37	11	31	96
Emeryci	21	51	11	17	184
Uczniowie i studenci	12	67	11	9	71
Bezrobotni	28	38	17	18	143
Gospodynie domowe i inni	19	53	10	17	40
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	28	49	10	12	145
społec. właścicieli					
prywatnych i państwa	28	46	12	13	54
sekt. prywat. poza rolnict.	23	47	19	11	188
prywatnym gosp. rolnym	20	42	14	25	60
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	30	38	15	17	116
300-399	19	51	13	17	81
400-599	25	44	15	17	165
600-800	21	50	15	14	148
Powyżej 800 zł	20	58	13	9	156
Ocena własnych war. mater.					
Złe	27	42	13	19	290
Średnie	21	46	14	18	431
Dobre	22	55	13	9	232
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	21	33	9	37	66
Raz w tygodniu	25	47	14	14	454
1-2 razy w miesiącu	21	50	15	14	171
Kilka razy w roku	23	46	16	16	178
W ogóle nie uczestniczy	19	56	11	15	83
Poglądy polityczne					
Lewica	21	60	12	8	310
Centrum	20	50	15	14	243
Prawica	28	46	13	14	180
Trudno powiedzieć	27	27	15	30	217

Tabela 9. Czy, Pana(i) zdaniem, integracja, połączenie Polski z Unią Europejską wpłynie raczej korzystnie czy raczej niekorzystnie na **materiałne warunki życia Polaków?**

	(%)				
	Raczej korzystnie	Raczej niekorzystnie	Nie będzie miało wpływu	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	42	23	12	23	953
Płeć					
Mężczyźni	44	26	11	19	455
Kobiety	40	21	12	28	498
Wiek					
18-24 lat	53	19	12	17	147
25-34	43	24	12	21	172
35-44	38	26	10	26	182
45-54	38	26	14	22	179
55-64	48	21	10	21	131
65 lat i więcej	31	23	11	35	140
Miejsce zamieszkania					
Wies	33	28	11	29	347
Miasto do 20 tys.	38	24	14	24	102
20-100 tys.	48	15	14	23	200
101-500 tys.	47	25	10	17	180
501 tys. i więcej mieszk.	51	21	10	18	124
Wykształcenie					
Podstawowe	32	27	10	32	246
Zasadnicze zawodowe	35	29	12	24	295
Średnie	49	19	12	20	321
Wysze	64	11	15	10	91
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	65	11	11	14	53
Prac. umysł. niż. szczebla	49	18	11	23	87
Pracownicy fiz. - umysł.	45	25	11	19	91
Robotnicy wykwalifikowani	38	30	4	28	61
Robotnicy niewykwalifik.	7	25	21	47	27
Rolnicy	23	33	24	20	48
Pracujący na własny rach.	48	26	12	13	48
Bierni zawodowo					
Renciści	31	29	11	30	96
Emeryci	43	19	12	27	184
Uczniowie i studenci	63	14	4	18	71
Bezrobotni	34	32	16	18	143
Gospodynie domowe i inni	42	13	6	40	40
Pracuje w:					
inst. państw. publicznej	50	25	4	20	145
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	37	11	19	33	54
sekt. pryw. poza rolnict.	42	26	12	20	188
prywatnym gosp. rolnym	28	30	21	21	60
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	40	25	13	22	116
300-399	31	27	13	29	81
400-599	40	27	10	23	165
600-800	48	20	8	24	148
Powyżej 800 zł	54	21	10	15	156
Ocena własnych war. mater.					
Złe	32	31	10	26	290
Średnie	40	24	12	24	431
Dobre	55	13	12	20	232
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	23	25	15	36	66
Raz w tygodniu	42	24	12	22	454
1-2 razy w miesiącu	43	21	12	24	171
Kilka razy w roku	41	26	9	24	178
W ogóle nie uczestniczy	52	18	11	18	83
Poglądy polityczne					
Lewica	56	19	9	16	310
Centrum	40	27	13	20	243
Prawica	46	21	13	19	180
Trudno powiedzieć	20	28	13	40	217

Tabela 10. Czy, Pana(i) zdaniem, integracja, połączenie Polski z Unią Europejską wpłynie raczej korzystnie czy raczej niekorzystnie na **stan wiedzy i poziom wykształcenia**?

	(%)				
	Raczej korzystnie	Raczej niekorzystnie	Nie będzie miało wpływu	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	51	12	22	16	953
Płeć					
Meżczyźni	51	13	23	14	455
Kobiety	51	11	21	18	498
Wiek					
18-24 lat	60	12	18	10	147
25-34	50	11	26	12	172
35-44	51	12	25	11	182
45-54	54	10	23	13	179
55-64	49	11	21	19	131
65 lat i więcej	38	14	15	32	140
Miejsce zamieszkania					
Wies	40	14	27	19	347
Miasto do 20 tys.	46	8	24	22	102
20-100 tys.	59	7	17	16	200
101-500 tys.	59	16	16	9	180
501 tys. i więcej mieszk.	62	8	20	9	124
Wykształcenie					
Podstawowe	41	13	17	29	246
Zasadnicze zawodowe	45	15	25	14	295
Średnie	58	9	23	9	321
Wyższe	70	5	17	8	91
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	59	8	22	10	53
Prac. umysł. niż. szczebla	57	13	21	10	87
Pracownicy fiz. - umysł.	60	10	17	13	91
Robotnicy wykwalifikowani	37	17	32	15	61
Robotnicy niewykwalifik.	49	10	30	11	27
Rolnicy	30	20	35	15	48
Pracujący na własny rach.	66	12	19	3	48
Bierni zawodowo					
Renciści	41	10	25	24	96
Emeryci	48	11	17	24	184
Uczniowie i studenci	71	4	10	14	71
Bezrobotni	48	16	25	11	143
Gospodynie domowe i inni	52	4	19	24	40
Pracuje w:					
inst. państw. publicznej	56	16	18	10	145
spółce właścicieli	53	9	26	12	54
prywatnych i państwa	53	11	25	10	188
sekt. pryw. poza rolnict.	32	15	33	19	60
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	45	11	32	12	116
300-399	49	9	24	18	81
400-599	47	10	24	19	165
600-800	49	13	17	20	148
Powyżej 800 zł	66	8	20	6	156
Ocena własnych war. mater.					
Złe	43	13	24	20	290
Średnie	48	13	22	17	431
Dobre	67	7	18	7	232
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	36	12	22	30	66
Raz w tygodniu	51	11	22	16	454
1-2 razy w miesiącu	51	14	22	13	171
Kilka razy w roku	49	12	24	15	178
W ogóle nie uczestniczy	64	10	17	9	83
Poglądy polityczne					
Lewica	65	7	17	11	310
Centrum	47	16	29	8	243
Prawica	55	14	20	12	180
Trudno powiedzieć	33	11	23	33	217